

Grupa "Hajde da..." Beograd i Olaf Palme International Center

OK

ZONA MLADIH

OMLADINSKI KLUB

Grupa „Hajde da...“ , Beograd i Olaf *Palme International Center*

Projekat: "Izgradnja kapaciteta kancelarija za mlade kao stubova participacije mladih i njihovo osnaživanje u ulozi pružalaca lokalnih servisa namenjenih mladima"

OK ZONA MLADIH – OMLADINSKI KLUB

Izdavač: „Grupa Hajde da...“, Beograd

Autor i urednik: Nenad Maletin

Saradnica: Danijela Jović

Lektura: Milica Ponjavić

Za izdavača: Suzana Krstić

Beograd, januar 2011. godine

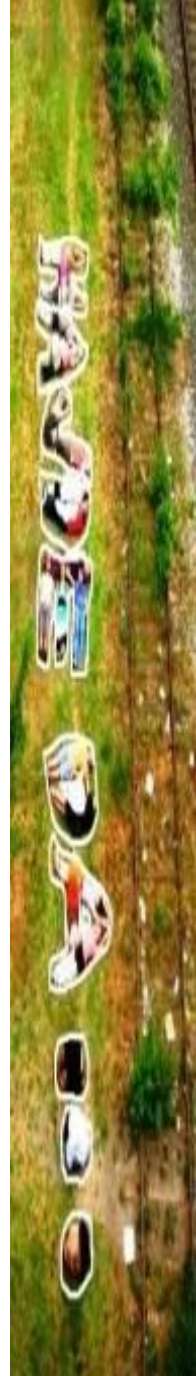
OK

ZONA MLADIH

OMLADINSKI KLUB

SADRŽAJ:

I. Uvod.....	str. 7
Lokalni omladinski servis- KZM vs. omladinski klub.....	str. 9
Kancelarija za mlade.....	str. 10
Omladinski klub.....	str. 11
II. Uloga omladinskog kluba.....	str. 16
Sprovođenje omladinske politike.....	str. 19
Razvoj Strategije i akcionog plana za mlade.....	str. 20
Realizacija Strategije i akcionog plana za mlade.....	str. 22
Praćenje i procena Strategije i akcionog plana za mlade.....	str. 23

Konkurs za finansiranje projekata za realizaciju omladinske politike	str. 26
Umrežavanje i komenadžment.....	str. 28
Zagovaranje omladinske politike.....	str. 30
Omladinski rad.....	str. 33
Informisanje mladih.....	str. 36
Neformalno obrazovanje mladih.....	str. 38
Savetovanje mladih.....	str. 40
Upravljanje volonterima.....	str. 41
Fond za omladinske projekte.....	str. 44
III. Organizacija omladinskog servisa.....	str. 46
IV. Osiguranje kvaliteta.....	str. 49
V. Literatura.....	str.55

UVOD

„OK Zona mladih“ je nastala kroz realizaciju projekta "Izgradnja kapaciteta kancelarija za mlade kao stubova participacije mladih i njihovo osnaživanje u ulozi pružalaca lokalnih servisa namenjenih mladima", koju je Grupa „Hajde da...“ iz Beograda, uz podršku Fondacije Olaf Palme, tokom 2010. godine sprovedla u opštinama Obrenovac i Prije polje, ali i kroz praktična iskustva u radu sa opštinama Savski venac, Požarevac i Pančevo, na podizanju kapaciteta njihovih kancelarija za mlade i u procesu izrade lokalnih akcionih planova za mlade. Iz iskustva u radu na lokalnom nivou, iz primera dobre prakse drugih organizacija, iz važećih međunarodnih dokumenata i domaćeg pravnog okvira, sa konferencija koje su okupljale predstavnike lokalnih kancelarija za mlade, „OK Zona mladih“ želi da vam ponudi mehanizme za razvoj lokalnog omladinskog servisa. Želja nam je bila da prikažemo realnost i predstavimo izazove sa kojima se danas susreće razvoj omladinske politike u Srbiji, posebno na lokalnom nivou.

Kvalitetna i održiva omladinska politika na lokalnom nivou podrazumeva funkcionisanje svih njenih elemenata: tela opštinske uprave zadužena za mlade (kancelarija za mlade, član veća zadužen za mlade, sekretarijat/oddeljenje/odsek u lokalnoj upravi); organizacije mladih (udruženja građana, učenički parlamenti, podmladi političkih partija, sindikati, krovna organizacija mladih);

institucionalne strukture učešća mladih (savet za mlade, parlament mladih); lokalni akcioni plan za mlade; budžet za mlade i prostor za mlade (omladinski klub, omladinski centar,..). Grupa „Hajde da...“ svoja prethodna iskustva ponudila je u izdanju „Vodič – Na Ti sa lokalnom Kancelarijom i akcionim planom za mlade“, gde smo se u glavnom bavili telima, institucionalnim strukturama i planiranjem. Ovde ćemo akcenat staviti na prostor za mlade, odnosno na omladinski klub – OK zonu za mlade.

Kreirajući ovaj priručnik pratili smo i smernice Upitnika za članstvo u EU - Informacije koje Evropska komisija zahteva od Vlade Srbije u cilju pripreme mišljenja o zahtevu Srbije za članstvo u Evropskoj uniji, tako da priručnik nudi moguće odgovore i alternative kako možemo u praksi, kao država i lokalne samouprave da razvijamo sistem, legislativu i standarde u oblasti društvene brige o mladima. Priručnik je namenjen onima koji se bave razvojem i sprovođenjem brige o mladima na lokalnom, regionalnom i nacionalnom nivou, kako bi formirali funkcionalne i održive servise za mlade, prema standardima razvijenih zemalja, te ovim priručnikom nudimo moguće modele i odgovore na neka pitanja iz Upitnika.¹

Ovaj priručnik nudimo vam kako bi unapredili razvoj omladinske politike u Srbiji, uspostavljanjem mehanizama učešća mladih, monitoringa i aktivnog, a ne samo deklarativnog, preuzimanja odgovornosti od strane gradova i opština za poboljšanje kvaliteta života mladih ljudi, zato će on biti koristan i mladim ljudima i svima onima koji rade na vrednovanju omladinske politike.

Želimo vam uspeh u stvaranju odgovornog i razvojnog društva prema mladim ljudima!

.....

¹ Upitnik za članstvo u EU - Informacije koje Evropska komisija zahteva od Vlade Srbije u cilju pripreme mišljenja o zahtevu Srbije za članstvo u Evropsku uniju, Brisel, 2010.:

- Ljudska prava, Poglavlje 2: Ekonomska, socijalna i kulturna prava, Pitanje 124
- Ekonomske kriterijumi, Poglavlje 19: Socijalna politika i zapošljavanje, V Socijalna inkluzija, pitanja 126 i 127
- Poglavlje 26: Obrazovanje i kultura, I Obrazovanje, obuka i mladi. Sa radnja u oblasti politika, G. Mladi, pitanje 31

LOKALNI OMLADINSKI SERVIS

- KZM vs. OMLADINSKI KLUB

Omladinski servis je prostor u kome se dešava omladinski rad i neformalno obrazovanje. Prostor predstavlja zgradu u kojoj se mladi okupljaju, kako bi došli do informacije, saveta, pomoći; kako bi korisno proveli svoje slobodno vreme. Ali prostor podrazumeva i virtuelni prostor na internetu: forume, blogove i veb stranice. Finansira se iz lokalnog budžeta, a po projektima i sa nivoa centralne vlasti, ali i sredstvima iz evropskih fondova, fondacija, sponzora i dr.

Lokalni omladinski servis podrazumeva pružanje usluga mladim građanima i građankama od strane njihove opštine/grada. Te usluge servisiraju kancelarija za mlade (KZM) i omladinski klubovi (OK). Kancelarija za mlade je deo lokalne uprave, osniva je lokalna samouprava, i ona koordinira poslovima vezanim za društvenu brigu o mladima na nivou opštine, a poslove usmerene ka mladima obavlja i usmerava na omladinske klubove u mesnim zajednicama. Klubovi mogu osnivati lokalne samouprave, ali i udruženja građana.

Mnogo je različitih definicija servisa za mlade. Naš omladinski servis podrazumeva zonu mladih u kojoj se dešava omladinski rad i neformalno obrazovanje, obuhvaćen delovanjem, pre svega, omladinskog kluba, koji usko saraduje sa kancelarijom za mlade, uključuje mlade, i čini ih ključnim resursom omladinske politike, umesto da im samo isporučuje usluge.

Da bi razumeli suštinu i svrhu lokalnih servisa za mlade, neophodno je napraviti jasnu razliku između kancelarije za mlade i omladinskog kluba. Upravo je odsustvo definicija, odnosno pravno neprepoznavanje ova dva elementa omladinske politike kod nas, mesto gde ima najviše grešaka i nepravilnosti u razvoju i realizaciji brige o mladima.

KANCELARIJA ZA MLADE

Kancelarija za mlade osniva se u lokalnoj samoupravi, da bi obezbedila uslove za aktivno uključivanje mladih u život i rad zajednice, da bi osnažila mlade, pružila im podršku u organizovanju različitih društvenih aktivnosti, učenju i kreativnom ispoljavanju potreba. Kancelarija za mlade, da bi obezbedila navedene stvari, koordinira zadovoljavanje potreba i interesa mladih na lokalnom nivou tako što: umrežava subjekte odgovorne za razvoj mladih, objedinjuje podatke, prati stanje mladih, razvija, sprovodi i vrednuje Strategiju i Akcioni plan za mlade. Kancelarija za mlade raspisuje i prati javne konkurse za finansiranje projekata za realizaciju lokalne omladinske politike.

Kancelarija za mlade predstavlja organizacionu jedinicu lokalne uprave u kojoj su utvrđene procedure i sistemi kojim će se kreirati i/ili sprovesti politika za mlade (usvojena Strategija i Akcioni plan za mlade). Njena uloga je da obezbedi okruženje koje omogućava mladima da se razviju u onakve odrasle osobe kakve su potrebne društvu da bi napredovalo u budućnosti. Obaveza lokalne zajednice je da servisira usluge građanima, pa tako i kancelarija za mlade, u okviru koje deluju omladinski klubovi (ili usko sarađuju sa njom), predstavlja servis za zadovoljavanje potreba mladih zajednice. Lokalna kancelarija za mlade je operativno telo u okviru lokalne uprave koje:

- uspostavlja saradnju sa svim relevantnim partnerima i radi na njihovom umrežavanju, komunikaciji i koordinaciji
- prati i vrednuje rad odgovornih za rad sa mladima i trošenje sredstava
- komunicira sa mladima i obezbeđuje učešće mladih u donošenju odluka
- pruža tehničku, materijalnu i finansijsku podršku omladinskim organizacijama i inicijativama mladih
- obezbeđuje resurse omladinskim klubovima (informacije, obrazovanje, savete, prostor, opremu, materijalnu i tehničku pomoć...) za realizaciju aktivnosti/projekata mladih
- razvija, sprovodi, prati i vrednuje lokalnu omladinsku politiku.

OMLADINSKI KLUB

= Servis i resursni centar za mlade = Ustanova za mlade = Dom Omladine = Omladinski centar

Omladinski klub u ovom priručniku predstavljamo kao ustanovu u oblasti omladinskog sektora koju osnivaju, u skladu sa zakonom kojim se uređuju javne službe, jedinice lokalne samouprave. Omladinski klub mogu pokretati i udruženja građana, ali je neophodno da njih osnivaju i lokalne samouprave. Praksa pokazuje da je najbolje da se omladinski klubovi osnivaju na nivou mesnih zajednica, kako bi opštine i gradovi zaista odgovorno preuzeli brigu za sve mlade ljude na svojoj teritoriji.

Da bi obezbedila stalni dijalog sa mladima, učešće mladih, zasnovanost na potrebama, pored rada sa lokalnim donosiocima odluka, kancelarija za mlade u okviru svoje strukture ima i resursni centar za mlade. Ovaj servis ćemo nazivati omladinski klub do kraja ovog priručnika. On obezbeđuje komunikaciju sa mladima i pruža i njima i organizacijama neophodne resurse za rad (prostor, obuku, informacije, savete, opremu...).

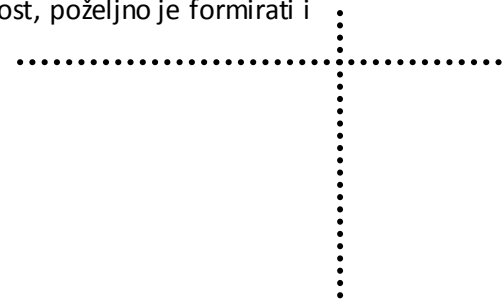
Dakle, omladinski klub je deo mehanizama za realizaciju lokalne brige za mlade, i ne smemo ga mešati sa ulogom i poslovima kancelarije za mlade. Ova dva tela zajednički deluju za dobrobit mladih, ali ne predstavljaju isti mehanizam. Ukoliko zaposleni u kancelariji stalno obezbeđuju odluke, sredstva, umrežavanje institucija i druge obaveze iz lokalne politike, tek onda će omladinski klub uspešno informisati mlade, davati im savete i obuku, ali će uspešno pomagati i kancelariji za mlade, kojoj donosi informacije o potrebama i kršenju prava mladih, omladinskih organizacija i organizacija za mlade u servisiranju usluga mladima.

Omladinski klub ne predstavlja okoštale strukture lokalnih institucija i postojećih domova omladine, već dinamični prostor za mlade, gde se mladi ljudi okupljaju, informišu se, uče, deluju, volontiraju, istražuju, druže se ili samo korisno provode svoje slobodno vreme.

Omladinski klub prilagođen je svim mladima, predstavlja prostor u kome mladi stiču nova saznanja, rade i predstavljaju produkte svog rada, osmišljavaju, kreiraju prostor i realizuju različite aktivnosti. Omladinski klub je spona između mladih, sa jedne strane, i institucija, odnosno programa, fondova i drugih mogućnosti koje su mladima na raspolaganju. U omladinskim klubovima mladima se pružaju informacije o različitim savetovalištim i stručnjacima, pružaju se različite vrste obuke i edukacija, ali i logistička, tehnička i organizaciona podrška za projekte i aktivnosti mladih.

Omladinski klub radi kao informativni centar u kome se mogu naći različiti štampani materijali, oglasna tabla, časopisi sa sadržajima za mlade, literatura, računarski centar, itd. Informacije o internim programima u okviru klubova i programima koji se realizuju u drugim prostorima, kao i drugi sadržaji, treba da budu dostupni i preko veb sajta. Sa kancelarijom za mlade, prikuplja informacije, a zatim ih obrađuje i distribuira na način koji je mladima razumljiv i interesantan. Njihov cilj je da pruže sve potrebne informacije na neposredan način, kako bi došle do svih mladih u zajednici, sa posebnim akcentom na grupi mladih koja ne poseduje veliko znanje o mogućnostima i načinima aktivizma, volonterizma i sl., kao i mladima u ruralnim područjima, koji su udaljeni od gradskih centara. Preko omladinskih klubova, mladi treba da dobiju informacije o mogućnostima koje im pružaju lokalna uprava, pokrajinske i republičke institucije, lokalne institucije, lokalna privreda, EU fondovi i programi, nevladin sektor, omladinske organizacije, itd.

Klub bi trebalo da raspoláže adekvatnim prostorom koji može da sadrži prostor za sedenje i/ili stajanje; osim toaleta, potrebno je obezbediti i nekoliko prostorija ili prostornih celina koje bi imale različite namene: računarski centar, savetovalište, biblioteka, prostor za radionice, treninge, edukaciju, izložbe, promocije i sl. U koliko postoji mogućnost, poželjno je formirati i letnju baštu, montažnu binu i imati adekvatnu opremu: ozvučenje i osvetljenje.

Na ovaj način se omogućava direktan i svakodnevni kontakt sa mladima na način koji može da zadovolji njihove realne potrebe, omogućava se da mladi smišljaju programe i realizuju ih u skladu sa svojim interesovanjima. Omladinski klub postaje prepoznatljiv u lokalnoj zajednici i široj javnosti kao prostor sa kojim mladi mogu da se identifikuju.

²Šta nudi Omladinski klub?

Obezbeđuje **prostor** za okupljanje mladih, kreativno izražavanje i promociju njihovog stvaralaštva, pristup informacijama, opremi i uslugama različitih vrsta:

- prostor za okupljanje mladih;
- info tačka sa različitim informativnim materijalima (brošure, leci, posteri...) i besplatnim pristupom internetu;
- prostor za individualno savetovanje;
- prostor za različite događaje, promocije, tribine, radionice, izložbe, performanse i dr.;
- prostor i oprema za kulturu i umetničku produkciju (muzika, pozorište, video, likovna umetnost, igra...).

Usluge **informisanja i savetovanja**:

- prikupljanje, organizovanje i prosleđivanje kvalitetnih informacija mladima;
- uspostavljanje mladima prilagođenih načina prosleđivanja i distribucije informacija;
- uspostavljanje lokalnih info tačaka izvan omladinskog kluba;
- podsticanje, podrška i koordinacija međusobne razmene informacija među samim mladima;
- individualno informisanje i savetovanje u zajednici i u omladinskom klubu;

² bazirano na standardima koje propisuje MAMA – mreža omladinskih centara Slovenije

Neformalno obrazovanje:

- obuke za rad u okviru omladinskih organizacija: projektni ciklus, upravljanje organizacijom, prikupljanje sredstava, rad sa volonterima, odnosi sa javnošću;
- obrazovna podrška za kreativni rad; različite kreativne radionice;
- unapređivanje veština koje povećavaju zaposlenje mladih (strani jezici, računari...);
- inovativni oblici obrazovanja.

Međunarodni omladinski rad i mobilnost mladih - promocija, podrška i sprovođenje programa:

- program *Mladi u akciji* Evropske Unije³: priprema i realizacija međunarodnih razmena; Evropski volonterski servis (EVS); lokalne inicijative;
- Leonardo⁴ – mogućnosti za sticanje prvih radnih iskustava;
- bilateralne razmene;

Volonterski omladinski rad:

- uključivanje mladih u ulogu volontera u sve aktivnosti u okviru omladinskog kluba;
- promocija vrednosti i važnosti volonterizma;
- obuke za volonterski rad;
- razmene volontera.

³ Grupa "Hajde da..." je već 6 godina akreditovana od strane Evropske komisije kao kontaktna tačka za Srbiju, zadužena za promociju programa i podršku organizacijama zainteresovanim za učešće. Više o samom programu "Mladi u akciji" i načinima učešća možete pronaći na www.mladiuakciji.rs.

⁴ Ovaj program Evropske unije biće dostupan mladima u Srbiji kada naša zemlja uzme učešće u Lifelong Learning programu Evropske unije (najranije po sticanju statusa kandidata za članstvo u EU).

Aktivno građanstvo - programi kojim omladinski klub u svojoj lokalnoj zajednici kontinuirano podstiče, podržava i sprovodi:

- integraciju mladih u društvu;
- demokratske oblike udruživanja i delovanja mladih;
- aktivno učešće mladih u svim javnim temama/pitanjima na lokalnom nivou;
- obrazovanje za aktivno građanstvo;
- akcije organizacija civilnog društva u omladinskom sektoru.

Istraživački rad - programi kojima omladinski klub:

- promoviše istraživački rad među mladima;
- radi na podizanju svesti među mladima o značaju istraživačkog rada;
- podstiče mlade da se uključe u istraživački rad;
- razvija nove metode istraživačkog rada među mladima;
- promoviše mogućnosti za istraživački rad.

Ostale usluge omladinskog kluba: Osim navedenih, omladinski klubovi često prihvataju i druge uloge u svojim lokalnim zajednicama:

- servis centar za udruženja građana;
- akter u sprovođenju mera aktivnog zapošljavanja;
- dnevni centar;
- organizator kulturnog života;
- organizator vanškolskih aktivnosti, kao i aktivnosti u prirodi, za potrebe sistema formalnog obrazovanja;
- multimedijalni centar;
- biznis/preduzetnički inkubator;
- prodaja omladinskih kartica (koje obezbeđuju popuste za mlade)
- ...

ULOGA OMLADINSKOG SERVISA

Funkcije omladinskog servisa su brojne i one se odnose na pruženje usluga građanima i građankama uzrasta od petnaest do trideset godina, u cilju obezbeđivanja jednakih mogućnosti za razvoj i unapređenje kvaliteta života svih mladih ljudi. Ovaj posao lokalna samouprava sprovodi osnivanjem kancelrije za mlade, koja ima koordinatorsku ulogu, i preko omladinskih klubova, koje osniva i/ili podržava, kako u gradu, tako i u naseljenim mestima, na svojoj teritoriji.

Kada govorimo o ulozi omladinskog servisa, mogli bismo reći da je jedna od njegovih osnovnih funkcija da bude platforma i svojevrsni poligon za realizaciju omladinskog aktivizma, koji podrazumeva samoorganizovanje mladih (omladinske organizacije i organizacije/udruženja građana za mlade, one kojima ne upravljaju mladi, ali su posvećene radu sa mladima). Kroz ove oblike organizacija mladi sprovode različite akcije i učestvuju u raznim projektima. Mogućnost za omladinski aktivizam jeste i osnivanje ili priključenje već postojećoj, neformalnoj grupi mladih (školskoj sekciji, učeničkom parlamentu, lokalnoj akciji, pozorišnoj trupi, bendu i slično).

Uloga lokalnog omladinskog sevisa			
Odgovornost i ciljna grupa		Odgovornosti kancelarije za mlade	Odgovornosti omladinskog kluba
Zadaci		Ciljna grupa: organi, tela, ustanove, institucije	Ciljna grupa: mladi, udruženja, grupe
Sprovođenje omladinske politike	Razvoj Strategije i AP	koordinacija, obezbeđivanje resursa	promocija, reprezentativnost mladih
	Realizacija Strategije i AP	kontrola, nadgledanje, istraživanje, analiza	sprovođenje mera, promocija
	Ocenjivanje Strategije i AP	kontrola, nadgledanje, istraživanje, analiza	istraživanje, analiza
Konkurs za finansiranje projekata za realizaciju omladinske politike		obezbeđivanje resursa, pokretanje, monitoring	promocija, resurs centar (edukacija, i info)
Intersektorsko umrežavanje		uspostavljanje kanala komunikacije i izveštavanja	uspostavljanje kanala komunikacije i izveštavanja
Zagovaranje omladinske politike		lobiranje, javno zagovaranje	javno zagovaranje, kampanje, promocije
Omladinski rad	Informisanje mladih	obezbeđivanje resursa, istraživanje, umrežavanje	razvoj info centra (informacije, prostor, oprema, biblioteka, računarski centar...)
	Obrazovanje mladih	obezbeđivanje resursa, istraživanje, umrežavanje	razvoj edukativnog centra (materijali, oprema, treneri, biblioteka...)
	Savetovanje mladih	obezbeđivanje resursa, istraživanje, umrežavanje	razvoj savetovališta (stručnjaci, prostor, ...)
Upravljanje volonterima		obezbeđivanje resursa, promocija, motivacija	evidencija, obuka, motivacija, angažovanje
Fond za omladinske projekte		obezbeđivanje sredstava	obuka, motivacija, upravljanje, mentorstvo

Omladinski aktivizam

Aktivizam mladih znači društveni angažman i politički aktivizam mladih, aktivno učešće mladih u rešavanju za njih relevantnih pitanja i donošenju odluka u lokalnim zajednicama, kao i na državnom nivou. U Republici Srbiji živi oko million mladih. Oni predstavljaju izuzetno značajnu kategoriju stanovništva i buduće nosioce promena. Zato je neophodno posvetiti adekvatnu pažnju njihovim potrebama, stavovima i željama, kao i podršci i razvoju omladinskog aktivizma.

Mladi najuspešnije i najlakše zastupaju svoje interese kroz omladinski aktivizam: umrežavanje i sprovođenje projekta u cilju unapređenja kvaliteta života mladih, ali i ostvarivanja prava i jednakih mogućnosti učešća u različitim oblastima društva. Omladinski aktivizam nije jedna aktivnost, nego više različitih aktivnosti i projekata. On podrazumeva male lokalne akcije u lokalnim sredinama, ali i velike projekte i umrežavanje organizacija mladih i za mlade na regionalnom, nacionalnom ili međunarodnom nivou, kako bi efektivnije i efikasnije delovali na poboljšanje stanja mladih i unapređenje građanskog društva. Omladinski aktivizam podrazumeva:

- zajednički poduhvat mladih i prilike za sticanje novih stavova, znanja i veština
- skup različitih interesovanja, talenata, mogućnosti i potreba
- lični doprinos mladih u ostvarivanju zajedničkih ciljeva i interesa
- zasnovanost na interesovanjima i potrebama mladih
- izazovnu aktivnost, korisnu mladima i/ ili zajednicama

Oblasti kojima se najčešće bavi omladinski aktivizam su: omladinska politika, aktivno učešće mladih u donošenju odluka, realizacija projekata za dobrobit zajednice, humanitarni rad i dobro delo, različiti volonterski programi, međunarodne razmene mladih, uključivanje i delovanje u mreže mladih i međunarodne omladinske pokrete i aktiviranje u organizacijama civilnog društva (organizacije, udruženja i organizacije za mlade, podmladak političke stranke, studentska udruženja, neformalna grupa mladih, učenički parlament, opštinski savet za mlade, omladinski savet/savez)

SPROVODJENJE OMLADISNKE POLITIKE

Omladinska politika objedinjuje sve mere i institucionalne mehanizame donosilaca odluka, njihovih organa i organizacija i aktivnosti ostalih subjekata zainteresovanih i odgovornih za razvoj mladih, koje su usmerene na poboljšanje položaja i statusa mladih. Omladinsku politiku na lokalnom nivou sprovode sve javne ustanove, tela i organi lokalne samouprave, udruženja mladih, sami mladi ljudi, ali je za njenu koordinaciju odgovorna jedinica lokalne samouprave kroz svoju kancelariju za mlade.

Kancelarija za mlade koordinira omladinsku politiku razvijanjem, realizacijom i praćenjem Strategije za mlade i izradom godišnjih akcionih planova za mlade, zagovaranjem za interese mladih unutar organa lokalne samouprave, ustanova i institucija na lokalnom nivou. Odgovornosti kancelarije za mlade su da planira, koordinira i kontroliše rad odgovornih subjekata i resurse za kvalitetno sprovođenje politike za mlade, a omladinski klub pomaže u promociji i obezbeđuje reprezentativnost mladih.

Lokalni servis za mlade u kome deluju kancelarija i klubovi bi trebalo, između ostalog, da obezbedi sprovođenje sledećih ⁵mera:

- razvoj kvaliteta neformalnog obrazovanja i priznavanje njegovih rezultata;
- decentralizaciju strukture za zapošljavanje mladih na lokalnom nivou;
- za podsticaj razvoja talenata, kreativnih veština i preduzetništva mladih ljudi i njihovog pristupa kulturi;
- za podsticaj zdravog života mladih ljudi i njihove fizičke aktivnosti, sa težištem na prevenciji i lečenju gojaznosti, povreda, zavisnosti, mentalnih i seksualnih zdravstvenih problema;

⁵ Upitnik za članstvo u EU - Informacije koje Evropska komisija zahteva od Vlade Srbije u cilju pripreme mišljenja o zahtevu Srbije za članstvo u Evropsku uniju, Brisel, 2010, Poglavlje 26: Obrazovanje i kultura, I. Obrazovanje, obuka i mladi. Sa radnja u oblasti politika, G. Mladi, pitanje 31

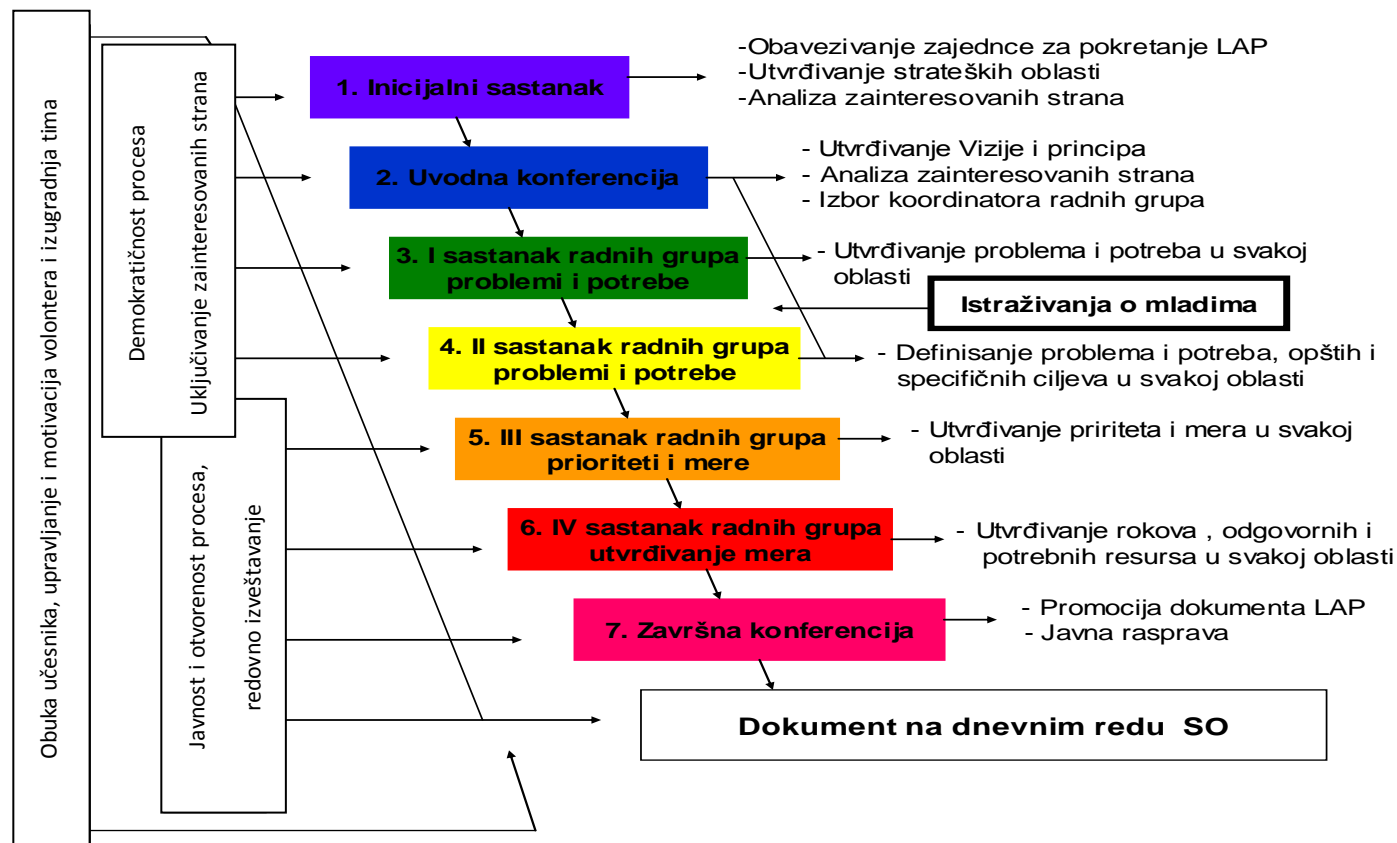
- koje treba da obezbede puno učešće mladih u društvu i da promovišu veće učešće mladih ljudi u okvirima društvenih i institucionalnih procesa demokratizacije;
- koje treba da razviju stvaranje olakšica i prihvatanje politika koje predupređuju siromaštvo i društvenu isključenost mladih osoba, a posebno među nepriviligovanim grupama mladih;
- koje bi olakšale mobilnost volontera iz država EU i iz država kandidata za dugoročne aktivnosti (6 meseci do 12–18 meseci) u smislu boravišnih dozvola, osiguranja, itd;
- za podršku i priznavanje rada mladih.

Sprovođenje omladinske politike realizuje se kroz tri koraka: 1. stvaranje i kreiranje politike – razvoj strategije i akcionog plana za mlade; 2. praktikovanje, odnosno sprovođenje mera - realizacija strategije i akcionog plana za mlade; i 3. vrednovanje i kontrola – praćenje i procena (ocenjivanje) strategije i akcionog plana za mlade.

RAZVOJ STRATEGIJE I AKCIONOG PLANA ZA MLADE

Razvoj, odnosno, proces izrade strategije i akcionog plana za mlade će svakako varirati shodno potrebama i interesovanjima mladih ljudi, raspoloživim resursima i zajednici u kojoj se razvija. Svaki od ovih dokumenata, iako namenjen istoj ciljnoj grupi – mladima, jedinstven je zato što je stvoren u različitom kontekstu i odgovara na potrebe specifične zajednice ili grupe. Proces izrade nije jedna aktivnost, nego više različitih aktivnosti – od kojih svaka treba da bude dobro planirana, organizovana, sprovedena i kontrolisana, u cilju dostizanja postavljene vizije. Razvoj ovih dokumenata podrazumeva, pre svega: zajednički poduhvat tima i realizaciju specifične ideje; učešće mladih; jasnu i konsenzusom definisanu viziju i ciljeve; prilike za sticanje novih znanja, veština i stavova; skup različitih interesovanja, talenata, mogućnosti i potreba (timski rad); lični doprinos ostvarivanju cilja, svakog člana tima; i određeni vremenski rok.

Ne postoji univerzalni model za razvoj strateških dokumenata za mlade, ali je nama praksa pokazala da dole navedeni koraci mogu da iznedre dokumente koji se *sprovode* i čije mere daju održive rezultate, pa vam ih preporučujemo u razvoju lokalnih strateških dokumenata za mlade.

REALIZACIJA STRATEGIJE I AKCIONOG PLANA ZA MLADE

Realizacija strategije i akcionog plana za mlade predstavlja sprovođenje dogovorenih mera sadržanih u ovim dokumentima. Ključna stvar kod ove realizacije jeste učešće svih zainteresovanih i odgovornih strana za razvoj mladih, što omogućava skup svih neophodnih kompetencija, koje obezbeđuju efektivno i efikasno sprovođenje omladinske politike. Uspešna realizacija strategije i akcionog plana za mlade podrazumeva pre svega funkcionisanje građanskog društva, odnosno saradnju između vladinog, nevladinog i biznis sektora. Ovu saradnju koordinira lokalni omladinski servis i delegira rešavanje zadataka i izazova za poboljšanje života mladih, iz usvojenih strateških dokumenata za mlade. Kvalitetno sprovođenje strategije i akcionog plana podrazumeva partnerstvo, razvijenu saradnju i komunikaciju između sektora i unutar sektora iz svih oblasti značajnih za razvoj mladih ljudi na lokalnom nivou, kao što su:

- zdravlje i bezbednost mladih
- obrazovanje mladih
- kultura i slobodno vreme mladih
- zapošljavanje mladih
- informisanje i mobilnost mladih
- aktivizam i volonterizam mladih

Realizacija mera omladinske politike, pored saradnje u realizaciji projekata i aktivnosti, podrazumeva i razmenu podataka, međusobno izveštavanje i analizu stanja mladih u pojedinim oblastima. Zato je veoma važno da budu razvijeni kanali komunikacije i dogovoreni nivoi saradnje između: institucija, tela/organa, organizacija, udruženja, javnih preduzeća, ustanova, saveta i saveza, pa i neformalnih grupa. Da bi saradnja bila obezbeđena i održiva, praksa pokazuje da je dobro da sve strane potpišu neku vrstu memoranduma, odnosno protokola o saradnji, kojim će saradnja biti definisana.

PRAĆENJE I PROCENA STRATEGIJE I AKCIONOG PLANA ZA MLADE

Ocenjivanje (vrednovanje, procena, evaluacija) omladinske politike predstavlja kontinuirani proces procene svih aktivnosti i mera planiranih strategijom i/ili akcionim planom za mlade, od planiranja strategije i prioriteta, do završetka i vrednovanja svake pojedinačne aktivnosti, na osnovu sistematično prikupljenih podataka o realizaciji te aktivnosti, a u odnosu na željene rezultate. Vrednovanje ima za cilj i izveštavanje o postignutim rezultatima, davanje preporuka za poboljšanje aktivnosti i planiranje budućih, ključno je za pripremu programa i donošenje odluka.

Ocenjivanje predstavlja proces evaluacije mera sadržanih u strategiji i akcionom planu za mlade. Evaluacija⁶ potiče još iz starog latinskog i znači: određivanje vrednosti, procena, procenjivanje, a evaluirati - odrediti vrednost, oceniti, proceniti.

Evaluacija nije potpuno nezavisan proces i nije izolovana od drugih procesa u različitim kontekstima. To je kontinuiran proces, koji paralelno teče sa procesima: planiranja, unapređivanja, praćenja i ostvarivanja politika. Šematski prikaz nam pokazuje njenu poziciju i ulogu.

⁶ Ivan Klajn i Milan Šipka: „Veliki rečnik stranih reči i izraza“, Prometej, Novi Sad, treće dopunjeno izdanje, 2008 . godina

Ako govorimo o evaluaciji u oblasti pružanja usluga za mlade, onda govorimo o utvrđivanju zadovoljstva, odnosno zadovoljavanja potreba mladih i o merenju unapređenja kvaliteta života mladih ljudi. Sve ovo činimo sa namerom da dobijene podatke iskoristimo za korigovanje i unapređivanje načina rada, sadržaja, organizacije, mehanizama i alata omladinske politike.

Kriterijumi za procenu mogu biti postavljeni ciljevi ili unapred izraženi pokazatelji (indikator), koji predstavljaju kvantitativne i/ili kvalitativne pokazatelje napretka i procene u kojoj meri su ostvareni rezultati. Pokazatelji bi trebalo da pruže uvid u sledeće:

- kakav je kvalitet (vrsta ili priroda promene)
- koliki je kvantitet (brojčani iskaz, opseg/obim promene)
- do kog vremena (do kada će se promena odigrati)

U procesu planiranja je veoma dobro da se definišu navedeni pokazatelji uspešnosti, a za proces ocenjivanja je važno da se utvrde i izvori provere (dokazi), koji navode koji izvori informacija će se koristiti u proveru definisanih indikatora.

Pokazatelji uspešnosti razvoja elemenata lokalne omladinske politike mogu biti:

- Strategija i AP za mlade: usvojen je dokument ili nije, ko je učestvovao u izradi dokumenta, da li sve odgovorne strane sprovode usvojene mere iz svoje nadležnosti...
- Opštinska tela za mlade: postojanje tela i poštovanje propisa i procedura, budžet za mlade (iznos, budžetska linija za mlade), jasni kanali (dvosmerne) komunikacije sa mladima, efikasnost upravljanja resursima.
- Stanje organizacija mladih, organizacija za mlade i neformalnih grupa mladih: participiranje mladih u radu NVO, vršnjačka edukacija, posrednik između mladih i institucija, informisanost građana o radu NVO, umreženost NVO sa KzM, procenat projektnog budžeta koji odlazi na programske troškove...

- Savet za mlade: zastupa li interese mladih, reprezentativnost njegovih članova, transparentan je u radu, nezavisan je u radu, postojanje i poštovanje akata koji uređuju rad saveta (Statut, poslovnik o radu...), najreprezentativnije organizacije mladih (lokalna, krovna, unija učeničkih parlamenata...) delegiraju predstavnika u savet, otvorenost za saradnju (sa mladima i institucijama).
- Omladinski klub: broj uključenih mladih, nivo participacije mladih, aktivnosti usklađene sa potrebama i interesovanjima mladih, kompetentnost angažovanih profesionalaca i volontera, podjednaka uključenost svih kategorija mladih, sistemska/institucionalna podrška omladinskom klubu, resursi (prostor, ljudi, budžet).

Evaluaciju možemo vršiti na više načina. Neki od njih su: raznovrsne forme upitnika sa pitanjima otvorenog i/ili zatvorenog tipa, vrednovanje simbolima; pojedinačni intervjui i fokus grupe; testovi; posmatranje i beleženje određenih ponašanja i drugo.

Da bi se ocenjivanje kvalitetno sprovedo, neophodno je „snimanje“ stanja pre započetog procesa/projekta, odnosno pre početka sprovođenja određene mere omladinske politike, kako bi se utvrdilo početno stanje. Takođe, neophodna je tekuća evaluacija, koja omogućava da se tokom samog rada, u hodu, vrše potrebne korekcije. Završna, odnosno evaluacija na kraju, pomaže sagledavanju neposrednih efekata. Naknadna ocenjivanja i revizija su takođe dobrodošle i vrše se nakon određenog vremena po završetku procesa/projekta, sa ciljem da se utvrdi uticaj odnosno kvalitativna ili kvantitativna promena.

Praćenje i procena sprovodi se od strane svih uključenih u proces realizacije i planiranja omladinske politike. Vrednovanje nije zadatak koji sprovodi samo kancelarija za mlade, ona koordinira sastavljanje izveštaja i komunicira u procesu ocenjivanja, uključujući sve zainteresovane strane, a pre svega mlade ljude. U procesu praćenja i procene, ne prate se samo mere sadržane u strategiji i akcionom planu, već i rad, pružanje usluga, trošenje sredstava javnih ustanova, institucija i preduzeća, koji su korisnici lokalnog budžeta i realizuju programe za mlade. Veoma je važno proceniti umreženost i saradnju i unaprediti je, kao i sve ostale procenjene nedostatke - jedino u tom slučaju praćenje i procena imaju smisla.

KONKURS ZA FINANSIRANJE PROJEKATA ZA REALIZACIJU OMLADINSKE POLITIKE

Konkurs za finansiranje projekata za sve zainteresovane strane za realizaciju strategije i akcionog plana za mlade predstavlja jedan od ključnih elemenata efikasnog i kvalitetnog sprovođenja strategije i akcionog plana za mlade. Konkurs se raspisuje svake godine, a budžetom lokalne zajednice se izdvajaju posebna sredstva za njegovu realizaciju. Konkurs raspisuje, sprovodi i nadgleda kancelarija za mlade i ostale službe i organi lokalne uprave i konkursna komisija.

Ovim konkursom se podržavaju projekti čiji se programski sadržaj odnosi na unapređenje položaja i kvaliteta života mladih; zadovoljavanje potreba mladih i rešavanje specifičnih problema mladih prepoznatih u lokalnoj strategiji i/ili akcionom planu za mlade u prioritetnim oblastima.

Pravo učesća na konkursu mogu da imaju svi odgovorni i zainteresovani za razvoj mladih: omladinske organizacije, udruženja građana, neformalne grupe, ustanove, institucije, preduzeća i druge organizacije sa teritorije lokalne samouprave.

Prioritet prilikom odlučivanja o dodeli sredstava treba da imaju:

- projekti inicirani i realizovani od strane omladinskih organizacija, neformalnih grupa i pojedinaca/ki (starosti od 15 do 30 godina);
- originalni projekti značajni za mlade, čija realizacija donosi ili upućuje na rešenje uočenih problema u određenoj oblasti;
- projekti koji aktivno uključuju zajednicu i doprinose uspostavljanju i unapređivanju međusektorskih partnerstava;
- realizuju se na društveno angažovan i odgovoran način;

- projekti koji promovišu pozitivne vrednosti i podstiču aktivizam, zainteresovanost, solidarnost, posvećenost i partnersko delovanje.

Sredstva ne bi trebalo da budu odobrena za: nepotpune i neblagovremene prijave; predloge projekata koji nisu u skladu sa prioritetima strategije; predloge projekata podnosilaca koji su ranije dobijali finansijsku podršku, a nisu u predviđenom roku ili adekvatno realizovali planirane projektne zadatke, ili nisu podneli izveštaj o realizaciji projekta i utrošku sredstava; zahteve za dobijanje finansijske podrške profitnim i komercijalnim projektima; predloge projekata u kojima su finansijska sredstva za honorare, plate i/ili dnevnice veća od troškova programskih aktivnosti.

Konkursna komisija

Predloge projekata razmatra konkursna komisija za vrednovanje projekata za realizaciju strategije i AP za mlade, prema utvđenim kriterijumima i prioritetima, na osnovu čjeg mišljenja predsednik opštine/gradonačelnik vrši izbor projekata, odobrava ih i utvrđuje konačan iznos sredstava za njihovu realizaciju. Predlagači čiji je projekat prihvaćen zaključuju ugovor sa jedinicom lokalne samouprave, kojim se regulišu međusobna prava i obaveze ugovornih strana. Neizvršavanje ugovornih obaveza povlači za sobom obavezu vraćanja sredstava u budžet.

Izbor konkursne komisije je javan, demokratičan i otvoren proces. Mandat komisije je godinu dana, a komisiju imenuje opštinsko veće/predsednik opštine, nakon javnog poziva za predlaganje članova konkursne komisije. Komisija treba da broji neparan broj članova, a više od polovine članova treba da budu mladi ljudi. Komisiju čine, pre svega, predstavnici krovne organizacije mladih, a u koliko ona nije formirana, prednost treba da imaju kandidati čiju kandidaturu je podržao veći broj organizacija mladih i za mlade. Članovi komisije su i predstavnici/ce: udruženja građana (unije), učeničkih parlamenata, neformalnih grupa mladih, podmladaka političkih partija, istaknuti mladi ljudi i građani, kao i član veća i/ili opštinski stručnjak zadužen za mlade. Organizacije/ustanove čiji su članovi u komisiji zbog sukoba interesa ne mogu učestvovati na konkursu.

UMREŽAVANJE I KOMENADŽMENT

Uloga kancelarije za mlade jeste da uključi, koordinira i sinhronizuje aktivnosti svih institucija, ustanova i organizacija u oblastima važnim za dobrobit i razvoj mladih na području njihove opštine/grada:

Posebno bismo želeli da naglasimo zadatak omladinskog servisa na međusektorskom i unutarsektorskom umrežavanju i komenadžmentu, jer bez njih i ne postoji omladinska politika.

Od ogromnog je značaja da u razvoj, realizaciju i praćenje omladinske politike budu uključene sve zainteresovane strane za razvoj mladih ljudi, a da se između njih usklade: donošenje odluka, komunikacija, rukovođenje, upavljanje vremenom, motivisanje, kanalisanje stresa i rešavanje sukoba.

Kvalitetno umrežavanje i zajedničko upravljanje podrazumeva da: svako ima pravo na reč, svi stavovi se uzimaju u obzir, razgovara se o temi sve dok se ne postigne dogovor; dogovor ne podrazumeva da se svi u potpunosti slažu sa njim; pitamo za mišljenje stručnjake i svi stojimo iza donesene odluke. U koliko je lokalni servis nekomunikativan, nemarljiv, dominantan, ne sluša, nema osećaj za timski rad, on neće imati uspeha u umrežavanju i komenadžmentu. Pblem se u glavnom krije u nekompetentnosti zaposlenih.

Saradnja i umreževanje su izazovi sa kojima se nisu suočile mnoge lokalne uprave i to u glavnom jer zaposleni u lokalnoj samoupravi: nisu spremni na prihvatanje drugačijeg mišljenja; neke svrstavaju u „drugačije“; imaju različite standarde; ne postoji pravilna raspodela (zaduženja, resursa, informacija, poslova, sredstava...); ne žele da se menjaju i uče; i ne postoje (jasne) procedure. Uzroci nesaradnje, neumrežavanja su često: nejasni principi, ciljevi ili politika; pritisak na resurse; neefikasne strukture i procedure; i lični, istorijski, skriveni problemi... Lek za to je informisanje, promocija i obuka u okviru omladinske politike, a pre svega zaposlenih u javnoj upravi.

Komenadžment predstavlja zajedničko upravljanje procesima i odlukama, kao poseban vid aktivnog učešća mladih, koji mladim ljudima omogućava ravnopravnu poziciju u odnosu na svoje starije partnere u radu na zajedničkim ciljevima, prioritetima, ali i usmeravanju resursa unutar sektora mladih. Komenadžment je neophodno usvojiti, ne samo kao mehanizam u omladinskoj politici, već kao princip.

ZASTUPANJE, LOBIRANJE I KAMPANJE

U OMLADINSKOJ POLITICI

predstavljaju veštine kojima servis za mlade treba da ovlada kao posrednik između mladih i kreatora i realizatora omladinske politike. Pojam politika podrazumeva: plan i pravac akcije ili set pravila usvojenih od strane vlasti ili drugih institucija (kreatora i realizatora omladinske politike), dizajniranih sa ciljem da utiču i da odrede odluke ili procedure.

Zajednički elementi za sve ove pristupe/koncepte su: da predstavljaju strategije za promociju promene; da su najuspešniji kada su sistematski planirani i uključuju prepoznavanje ciljane publike i kreiranje poruke koju joj upućuju. Za svaki zadatak zastupanja i/ili lobiranja, odnosno organizaciju javne kampanje, treba utvrditi primarnu i sekundarnu ciljanu publiku i proceniti trenutni nivo njihove podrške ili opozicije, kao jedan od osnova za izbor pravca delovanja u promovisanju i postizanju promene. Neophodno je prepoznati ko je “na našoj strani”, a ko “opozicija”. Pokrenuta tema može izazvati burne reakcije i jake emocije kod ljudi koji su spremni da posvete značajne resurse za odbranu svojih stavova. Bez obzira na to da li je “opozicija” umerena ili jaka, treba joj pristupiti sa uvažavanjem. Dobro poznavanje “opozicije” će omogućiti sprečavanje njihovih nastojanja, i to blagovremenom pripremom za opovrgavanje argumenata. Što je veći broj osoba i grupa koje rade na postavljenim zadacima, to su veće šanse za uspeh. Mogu se graditi i koalicije sa drugim mrežama ili formalnim grupama, širiti članstvo, stvarati savezi sa komercijalnim ili privatnim sektorom i/ili stvarati podrška u javnosti. Ne smeju se zaboraviti neodlučne ili neutralne strane. Ponekad je najbolja investicija vremena i energije usmeriti se na uveravanje uticajnih, a neutralnih, da se pridruže i javno podrže traženu promenu. Za uspešno zastupanje i lobiranje neophodno je prepoznati i proučiti sve pojedince i grupe koji bi mogli podržati temu, kao i one koji bi se mogli suprotstaviti. Svaka pojedinačna situacija uključuje različite osobe i nadležnosti, ali generalno se učesnici mogu podeliti na nekoliko osnovnih grupa: političari, funkcioneri, stručnjaci, javnost, investitori i ostali.

Mada naizgled slični termini: zastupanje, lobiranje i kampanje razlikuju se, pre svega, po ciljnoj grupi ka kojoj su usmereni i po metodama sprovođenja. Ovi zadaci lokalnog servisa, koji se odnose na promovisanje i svojevrsno “stavljanje na dnevni red” pitanja i problema mladih, razgraničićemo i po osnovi ključne odgovornost za realizaciju javnog zastupanja i lobiranja, odnosno realizacije javnih kampanja.

	Odgovornost za realizaciju	Ciljna grupa	Metodi sprovođenja
Javno zastupanje	Kancelarija za mlade	donosioci odluka i stručnjaci u lokalnoj samoupravi (uprava, javne ustanove i preduzeća), organizacije mladih i za mlade, mediji	izveštavanje, rezultati istraživanja, sastanci
Lobiranje	Kancelarija za mlade	donosioci odluka i stručnjaci u lokalnoj samoupravi (uprava, javne ustanove i preduzeća), organizacije mladih i za mlade	pisma, zahtevi, sastanci
Javne kampanje	Omladinski klubovi	javnost, mediji, mladi, društvene grupe, roditelji, donosioci odluka i službenici u lokalnoj samoupravi	promocije, ulične akcije, internet kampanja

⁷Javno zastupanje predstavlja proces delovanja (a ne jednokratnu aktivnost) sa ciljem postizanja poželjnih promena u društvu, kako bi odnosi moć i raspodela bogatstva postali demokratičniji i pravedniji i kako bi se marginalizovanim društvenim grupama obezbedili prostor i uloga u javnom odlučivanju. Javno zastupanje se sastoji od različitih strategija koje imaju za cilj uticaj na donosiocce odluka na lokalnom, regionalnom, nacionalnom i međunarodnom nivou, a posebno:

⁷ CEDPA - The Center for Development and Population Activities, Washington, D.C

- Ko odlučuje – izbori, postavljanje i izbor donosioca odluka, ministara, savetnika, direktora, adiminstrativnog osoblja, itd;
- Šta se odlučuje – politike, zakoni, nacionalni i lokalni prioriteti, usluge, programi, institucije, budžeti;
- Kako se odlučuje – pristup građana informacijama i samom procesu, obim konsultacija, polaganje računa i pristupačnost donosioca odluka građanima i drugim zainteresovanim grupama.

Javno zastupanje je proces demokratskog delovanja građana i njihovih organizacija usmeren na donosiocje odluka, da zvanično usvoje i sprovedu javnu politiku kojom bi se nepristrasno rešilo određeno sporno pitanje i postigla pravednija raspodela bogatstva i odnosa moći u društvu.

Lobiranje predstavlja zbirni termin koji pokriva sve aktivnosti koje uključuju direktan angažman onih koji donose odluke. To je usko ciljana aktivnost i obično znači kontakt sa zvaničnim telima kao što su lokalne vlasti, državni organi i predstavnici međunarodnih vlada ili organizacija. Komuniciranje i ubeđivanje onih koji su u poziciji da na osnovu svoje moći deluju na određeni način, može se obaviti bilo pismeno (kratka obaveštenja, pisma i izveštaji), bilo usmeno, licem u lice. Susresti se sa zvaničnicima, znači delovati na njihovom terenu i pod njihovim uslovima, međutim, to je često najefikasniji način da iznesete problem. Dok se pismo može baciti u kantu za smeće čak i nepročitano, mnogo je teže ignorisati neku delegaciju ili neko usmeno pitanje. Na taj način, lobiranje „u četiri oka” ima veće šanse da bude efikasno, nego lobiranje u pismenoj formi.

Javne kampanje kojima se bave omladinski klubovi imaju za cilj da podignu svest i dovedu do promene ponašanja (delovanja) prema mladima, odnosno pojedinim društvenim grupama ili pojavama. Izgradnja kapaciteta zajednice da utvrdi prioritete potrebe i preduzme akciju takođe su važni elementi javne kampanje i mobilizacije zajednice.

OMLADINSKI RAD

⁸je planiran program obrazovnog karaktera, kreiran sa svrhom pružanja podrške mladima u procesu osamostaljivanja, tako što im omladinski radnik/ica pomaže u ličnom i socijalnom razvoju, kako bi postali aktivni članovi/ce društva i učesnici/ice u procesu donošenja odluka. Ideja omladinskog rada je kreiranje sigurnog okruženja i mogućnosti za aktivno učešće mladih na dobrovoljnoj osnovi u procesu sticanja veština, kompetencija i znanja. Omladinski rad je:

- komplementaran formalnom obrazovanju;
- sproveden od strane omladinskih radnika/ica;
- sprovodi aktivnosti koje koriste metode neformalnog obrazovanja i informisanja.

Učešće mladih je ključni element procesa omladinskog rada. Odnosi se na način rada koji omogućava zajedničko donošenje odluka mladih i omladinskih radnika/ica, te time promovise lični i socijalni razvoj. Učešće se ne odnosi samo na činjenicu da mladi učestvuju u aktivnostima, nego da istinski imaju glas koji se vrednuje i uvažava. Pristup koji omogućava potpuno učešće mladima je uključivanje mladih i u sam proces upravljanja, gde oni imaju pristup moći. Dakako, ovaj pristup zahteva pripremu i stalnu podršku mladima od strane omladinskih radnika/ica. Pozitivno iskustvo učešća i demokratskog donošenja odluka unutar svoje vršnjačke grupe može dovesti do sticanja samopuzdanja i uverenja da mladi mogu nešto da promene, a i do njihovog ohrabrenja da postanu aktivni u svojoj lokalnoj zajednici i šire. Učešće je inkluzivni koncept koji omogućava da svaka mlada osoba unutar neke grupe ima mogućnost da, u skladu sa sopstvenim kompetencijama, preuzme inicijativu i određene

⁸ NAPOR - Nacionalna Asocijacija Praktičara/ki Omladinskog Rada, Smernice za osiguranje kvaliteta programa omladinskog rada, decembar, 2010.

odgovornosti u sledećim poljima: kreiranje politike, planiranje i sprovođenje programa, menadžment i organizovanje i donošenje odluka.

Takođe, nezavisno od etničke, kulturne, religijske i seksualne orijentacije, kao i različitih oblika ometenosti (invaliditeta), svakoj mladoj osobi treba da bude obezbeđena mogućnost učešća na ravnopravnoj osnovi. U određenim slučajevima, biće potrebna dodatna podrška i ohrabivanje da bi se postiglo učešće na ravnopravnoj osnovi.

⁹ Mladi su integralni deo sve kompleksnijeg društva. Na njih utiče mnoštvo različitih okruženja: kuća, škola, radno mesto, vršnjaci, mediji... U takvom kontekstu, omladinski rad može imati važnu ulogu u razvoju mladih ljudi. Omladinski rad – komplementaran formalnom obrazovanju (u smislu programa, setinga) od značaja je za decu i mlade zbog širokog opsega mogućnosti za neformalno i informalno učenje, i zbog pristupa prilagođenog deci i mladima.

Omladinski rad podstiče mlade da preuzmu odgovornost za svoje postupke/akcije, dajući im aktivnu ulogu od faze razvoja aktivnosti do njihovog sprovođenja. Omladinski rad pruža udobno, sigurno, inspirativno i prijatno okruženje u kojem deca i mladi imaju mogućnost, bilo kao pojedinci ili kao deo grupe, da se izraze, uče jedni od drugih, sastaju se, igraju, istražuju i eksperimentišu.

Pored toga, omladinski rad pruža mladima mogućnost da razviju raznovrsne lične i profesionalne veštine, bez stereotipa bilo koje vrste, kao i ključne kompetencije koje mogu doprineti modernom društvu. Stoga, omladinski rad ima važnu ulogu u osnaživanju, razvoju autonomije i preduzetničkog duha kod mladih.

⁹ COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION, Resolution of the Council and of the representatives of the governments of the member states, meeting within the Council, on youth work, 3046th EDUCATION, YOUTH, CULTURE and SPORT Council meeting, Brussels, 18 and 19 November 2010

U prenošenju univerzalnih vrednosti u vezi sa ljudskim pravima, demokratijom, antirasizmom, kulturalnom različitosti, solidarnosti, jednakosti i održivim razvojem, omladinski rad ima dodatnu društvenu vrednost zato što:

- promovise društvenu participaciju i odgovornost, volontersko angažovanje i aktivno građanstvo;
- doprinosi izgradnji lokalne zajednice i civilnog društva na svim nivoima (npr. intergeneracijski i interkulturalni dijalog);
- doprinosi razvoju kreativnosti, kulturalne i društvene osvešćenosti, preduzetništva i inovativnosti među mladima;
- pruža mogućnosti za društveno uključivanje (inkluziju) sve dece i mladih;
- doseže do mladih koji imaju manje mogućnosti (iz marginalizovanih grupa) pomoću raznovrsnih, fleksibilnih i brzo prolagodljivih metoda.

Zbog toga, omladinski rad ima raznovrsne uloge u društvu i može doprinositi različitim javnim politikama koje direktno utiču na mlade, kao što su celoživotno učenje, društvena uključenost (inkluzija) i zapošljavanje.

Omladinski rad, bilo da ga obavljaju volonteri ili profesionalci, ima zavidan socio-ekonomski potencijal, može dovesti do povećane ekonomske aktivnosti, obezbeđuje infrastrukturu, stvara ekonomske benefite i vodi većem zapošljavanju (mladih). Tržište rada ima koristi od ličnih i profesionalnih veština i kompetencija, kako mladih tako i omladinskih radnika i omladinskih lidera, stečenih kroz omladinski rad. Ove kompetencije bi trebalo da budu dovoljno vrednovane i efektivno prepoznate i priznate.

Omladinski rad u omladinskom klubu možemo podeliti u nekoliko prioritarnih zadataka:

- informisanje mladih
- neformalno obrazovanje mladih
- savetovanje mladih
- upravljanje volonterima
- fond za omladinske projekte

INFORMISANJE MLADIH

Informisanje mladih u uređenim sistemima društvene brige o mladima se sastoji od koordinisanih usluga kroz info servise ili centre. Cilj ovih usluga je osposobljavanje mladih da naprave nezavisne, informisane odluke koje će voditi ka organizovanju vlastitog života. Identifikovanje potreba mladih ljudi za tim informacijama vršimo kroz sprovođenje istraživanja potreba i mapiranje društvenog i kulturnog okruženja, na osnovu čega utvrđujemo i usluge informisanja: najvažniji zadaci, polja informacija, saradnja sa postojećim izvorima informacija i dokumentacija.

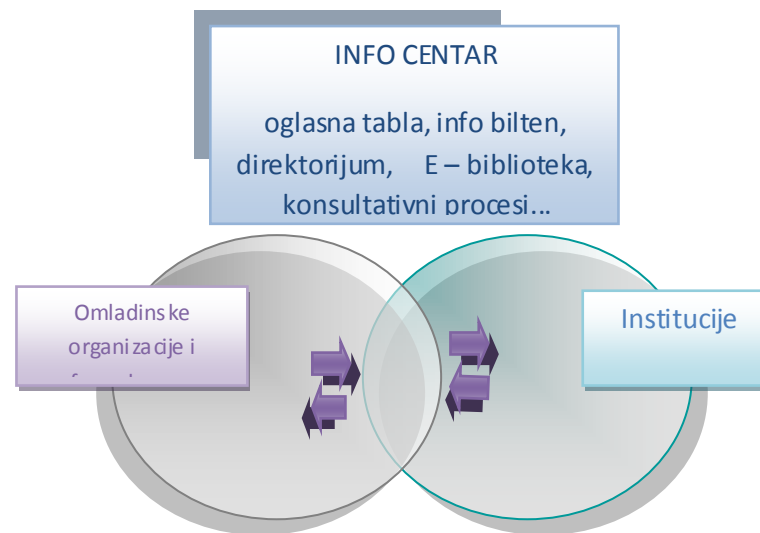
Informisanost mladih nas interesuje sa dva aspekta: kao preduslov za poboljšanje kvaliteta njihovog života i kao preduslov za aktivno učestvovanje mladih u životu zajednice i uticanje na njen razvoj. Informacija je preduslov za učestvovanje i zato info centri u okviru omladinskih klubova treba da budu centri u kojima se nudi veliki izbor informacija iz različitih oblasti života (koji su dostupni i besplatni za sve mlade ljude) kao što su informacije na teme:

- obrazovanje i profesionalna orijentacija – odabir škole, fakulteta, profesije...
- mogućnosti za zaposlenje i sticanje radnog iskustva
- pogodnosti za studente (stipendije, krediti, smeštaj...)
- studije i seminari u inostranstvu
- pogodnosti za mlade (popusti, kartice, besplatne usluge...)
- mogućnosti za putovanja, volontiranje i boravak u inostranstvu
- aktivizam (društveno delovanje, stvaralaštvo, inicijative...)
- mogućnosti za neformalno obrazovanje
- prava mladih ljudi
- pomoć grupama sa manje mogućnosti
- kulturna dešavanja

- sportska dešavanja
- administrativne procedure (vađenje lične karte, pasoša, prijava na evidenciju službe za zapošljavanje...)
- lokalni prostori i servisi za mlade ljude.

Kada govorimo o dostupnosti informacija za mlade, mislimo na informacije koje mladi mogu dobiti u direktnom kontaktu od zaposlenih ili volontera u info centru, ali i iz oformljene biblioteke sa stručnim materijalima i literaturom, sa police sa info lecima i brošurama ili sa oglasne table, a takođe i iz elektronskih baza podataka, kao što su direktorijumi, liste, forumi, blogovi, internet prezentacije, fejsbuk grupe i slično.

¹⁰Info centar obezbeđuje: dodatnu podršku omladinskim grupama prosleđivanjem relevantnih informacija o dešavanjima vezanim za mlade (konferencije, seminari, treninzi, razmene, učešće na volonterskim kampovima, festivalima, mogućnosti za dodatno obrazovanje, obezbeđivanje stipendija, prilika za stažiranje, kao i podrška u pronalaženju partnerskih organizacija širom Evrope i mogućnosti za dobijanje donatorskih sredstava); podršku omladinskim grupama u izgradnji kredibiliteta u lokalnoj zajednici, posebno među mladima, razvijanjem lokalnih info punktova, čiji je cilj dalja distribucija informacija; umrežavanje omladinskih grupa.

¹⁰ Građanske inicijative: www.gradjanskeinicijative.org

NEFORMALNO OBRAZOVANJE (NFO) MLADIH

Neformalno obrazovanje se odvija van formalno obrazovnog sistema, kao dopuna formalnom obrazovanju, ali ne i njegova suprotnost, i predstavlja "organizovanu edukativnu aktivnost, van formalnog sistema, koja ima za svrhu da zadovolji potrebe korisnika, ali i ciljeve učenja (UNESCO, još 1972. godine)". Kvalitetno učenje u okviru neformalnog obrazovanja je moguće kada postoji:

- jasno definisan okvir i program
- program prilagođen ciljnoj grupi
- jasno definisani obrazovni ciljevi
- fleksibilnost programa
- dobrovoljno učešće, nezavisno od godina, iskustva, prethodnog obrazovanja...
- obučen, kompetentan voditelj programa (trener, edukator, facilitator, instruktor)
- razmena iskustava i veština, i učenje kroz praksu.

Neformalno obrazovanje podržava obrazovanje koje traje celog života. Edukatori imaju veliku odgovornost da približe temu i zainteresuju učesnike, učenje je zasnovano na praksi i ličnom iskustvu, svi su uključeni i aktivni, svi se osećaju ispunjeno, zadovoljno i motivisano. Ovaj vid obrazovanja u našoj zemlji još nije verifikovan i priznat od strane većine formalnih intitucija kao legitiman oblik sticanja kompetencija.

¹¹Neformalno obrazovanje mladih podrazumeva različite organizovane i mladima prilagođene aktivnosti van formalnog sistema obrazovanja, zasnovane na potrebama i interesovanjima mladih, principima dobrovoljnog i aktivnog učešća mladih u procesu učenja i promociji demokratskih vrednosti. Kroz neformalno obrazovanje u omladinskom sektoru, mladi stiču kompetencije neophodne za razvoj ličnih potencijala, aktivno učešće u društvu i veću mogućnost zaposlenja.

Program neformalnog obrazovanja, koji je dostupan svim mladima, pre svega treba da obuhvati:

- zaposlenost/zaposljivost,
- lični razvoj i
- aktivizam i razvoj građanskog društva.

Jedan od prvih izazova u razvoju kvalitetnog neformalnog obrazovanja u Srbiji jeste razvoj definicije neformalnog obrazovanja, odnosno zajedničko razumevanje i konsenzus oko ovog termina svih zainteresovanih strana i subjekata u oblasti obrazovanja. Kao ključni mehanizmi za prepoznavanje NFO u Srbiji viđeni su: Strategija NFO u Srbiji, Strategija obrazovanja, Zakon o mladima i Zakon o obrazovanju odraslih.

■ ¹¹ Marković D., *Neformalno obrazovanje u Evropi, Korak ka prepoznavanju neformalnog obrazovanja u SCG*, Grupa "Hajde da...", Beograd, 2005.

SAVETOVANJE MLADIH

Savetovanje mladih je zadatak omladinskog kluba fokusiran na specifična pitanja i probleme mladih. Kvalitetan omladinski rad i briga o mladima pruža informacije i podršku koja je bazirana na profesionalnoj tehnici savetovanja i mladima pomaže da reše pojedine izazove i probleme ili ih usmerava na druge institucije i adrese, u koliko je potrebno. Usluge savetovanja:

- psihološka savetovališta
- pravna savetovališta
- potrošačka prava i prava mladih
- problemi u porodici i vezi
- socijalna zaštita
- profesionalna orijentacija i pomoć mladim ljudima koji se susreću sa teškoćama prilikom traženja posla
- pitanja u vezi sa zdravljem, drogom, trudnoćom, planiranjem porodice ili seksualnosti
- evropski programi za mlade i mogućnosti koje oni pružaju
- pronalaženje smeštaja
- pomoć mladim imigrantima ili mladim članovima manjinskih grupa

Mladi često ne znaju da u lokalnim sredinama funkcionišu savetovališta za ove teme u ustanovama i organizacijama kao što su: nacionalna služba za zapošljavanje, dečiji dispanzeri, lokalna uprava, centar za socijalni rad, udruženja građana i sl., u kojima mogu dobiti besplatnu podršku i savet. Uloga kluba je da ih informiše o postojanju ovih savetovališta, da promovise njihov rad, da ohrabri mlade i ohrabri ih da koriste njihove usluge. Ova savetovališta ponekad mogu svoj rad prebaciti i u prostorije omladinskog kluba, gostovati u klubu nekim danima, kako bi bili dostupniji mladima.

UPRAVLJANJE VOLONTERIMA

Volonterski angažman, odnosno dobrovoljni i besplatni rad u korist drugih ili za opšte dobro, od velikog je značaja za rešavanje brojnih problema koji postoje u svakoj zajednici, kao i za jačanje solidarnosti članova zajednice. Volontiranje, kao oblik građanskog aktivizma, ističe ono najbolje u čoveku, menja svest ljudi, poboljšava kvalitet života i razvija toleranciju. Volonterskim radom ne dobijaju samo krajnji korisnici tog rada već i sami volonteri, koji dobijaju nova iskustva, i što je najvažnije, osećaju se korisno.

Poseban društveni status omladinskog kluba kao neprofitne organizacije je pozitivna osnova za traženje pomoći volontera koji su ključni za uspeh većine neprofitnih organizacija i uspešnih zajednica. Da bismo obezbedili pomoć volontera, treba da ih ubedimo da su dobiti veće od troškova pomaganja i da je odnos dobit-trošak za učešće u programima i aktivnostima povoljniji nego bilo gde drugde. Volontiranje omogućava snižavanje troškova uz nuđenje mogućnosti da ljudi posvete vreme stvarima u koje veruju. Najčešći razlozi za volontiranje koji volonteri navode su: osećaj da je to dobro raditi; stav da je važno pomagati drugima; želja da se društvo poboljša; da se pomogne u specifičnoj oblasti /problemu; želja da se unapredi lični život (povezivanje sa drugim ljudima, putovanja, angažovanje u korisnim stvarima); osećaj da je čovek potreban; želja da se uđe u određene institucije; preporuka za budući posao... Sa druge strane, razlozi nevolontiranja su: nedostatak vremena, nedostatak interesovanja, ili ljudi jednostavno nisu znali da mogu da volontiraju negde, jer nisu bili pozvani ili nije traženo to od njih. Dakle, volontere nije baš teško naći, veći je izazov njima upravljati.

Za uspešniji rad sa volonterima sugerise se osnivanje volonterskog centra u okviru kluba, koji podrazumeva brigu o dobrovoljcima kroz kvalitetno upravljanje i motivisanje volontera. Transformacija volontera od dobronamernog amatera u treniranog, neplaćenog "profesionalnog" člana tima, odnosno dobro upravljanje volonterima podrazumeva:

- kvalitetnu procenu veština volontera i maksimalno usklađivanje veština i zaduženja
- jasno i precizno uputstvo za zaduženja
- postavljanje specifičnih ciljeva rada i parametara za procenu rada
- dodeljivanje odgovornosti i samostalnosti u ostvarivanju određenih ciljeva i zadataka
- obezbeđivanje potrebne obuke i uvežbavanje
- informisanje o posledicama neostvarivanja postavljenih ciljeva
- premeštanje na druge zadatke ili prestanak uključivanja u tim
- periodičnu procenu rada i povratnu informacija o radu
- pohvale i nagrade, brigu od opasnosti “sagorevanja” volontera (preuzimanja previše obaveza)
- insistiranje na standardima rada i odgovornosti
- regrutovanje novih volontera
- umrežavanje volontera i formiranje timova
- uvođenje hijerarhije među volonterima, uz preciziranje obaveza, odgovornosti i merila uspeha.

.....

Da bi omladinski klub oformio kvalitetan volonterski servis i centar, on pre svega treba da usvoji sledeće principe i stavove o volonterima. Volonteri:

- su saradnici, a ne besplatna pomoć
- imaju prilagođen i koristan zadatak
- upoznaju organizaciju, politiku, program, ljude i imaju priliku obogatiti svoja iskustva
- učestvuju u aktivnostima
- imaju kvalitetnu obuku
- su savetovani i usmereni na metode rešavanja dodeljenih zadataka i upoznati sa mogućim rizicima
- imaju osigurane uslove za rad, korisni za orgnizaciju
- učestvuju i u planiranju i vrednovanju, ne samo u realizaciji aktivnosti i projekata
- imaju priznat društveni status, da im se oda priznanje
- imaju mogućnosti za razvoj, napredovanja i nagrade

Kao i svi zaposleni, i volonteri imaju pravo na opis „radnog mesta“. To pokazuje da je organizacija kojoj poklanjaju vreme, veštine, iskustvo, znanja i poznanstva, promislila o potrebi za volonterima i zna šta tačno hoće od dobrovoljaca i uskladila je tu potrebu sa mogućnostima pojedinaca. Reč volonter nije naziv radnog mesta.

Organizacija koja angažuje volontere je dužna da obezbedi uslove za volontiranje u smislu pribora za rad, isplate putnih troškova, zaštite i bezbednosti na radu, obroka ili osveženja. Sa druge strane, volonterske obaveze su: da prihvaju samo zadatke koje mogu obaviti, da opravdaju ukazano poverenje, da poštuju vrednosti, metode i pravila organizacije.

12Volonterski servis podrazumeva volonterske aktivnosti koje imaju sledeće karakteristike:

- tačno određen period trajanja (bez obzira da li se radi o kratkoročnom ili dugoročnom);
- jasno definisani ciljevi, sadržaj i zadaci;
- strukturu i okvir;
- postojanje odgovarajuće podrške;
- pravna i socijalna zaštita.

Pored toga, volonterske aktivnosti su rezultat dobrovoljnog uključivanja, najčešće neplaćene, otvorene za sve, predstavljaju priliku za (neformalno i informalno) učenje, imaju dodatnu društvenu vrednost.

¹² European Commission: Communication from the Commission to the Council, COM (2004) 337 - 30.4.2004: Proposed common objectives for voluntary activities among young people in response to the Council Resolution of 27 June 2002 regarding the framework of European cooperation in the youth field.

FOND ZA OMLADINSKE PROJEKTE

Fond za omladinske projekte je odličan primer pomoći pojedincima, mladim ljudima i neformalnim grupama mladih u realizaciji njihovih projekata. Ovaj fond može delovati edukativno i pružati mladima, a posebno neformalnim grupama mladih (umetničkim trupama, bendovima, grupama, učeničkim parlamentima...), obuku iz upravljanja projektima. Poseban doprinos i pomoć mladima je podrška u upravljanju finansijskim sredstvima, usmeravanje ka odgovornom finansijskom poslovanju, računovodstvu i knjigovodstvu i/ili obavljanju plaćanja i drugih finansijskih obaveza fonda u ime omladinskih projekata neformalnih grupa mladih. Na taj način, mladima se pruža usluga iskustvenog učenja kroz realizaciju mini projekata koji su podržani od strane odraslih i iskusnijih kolega.

Priroda i sadržaj projekta koji mladi rade će svakako varirati shodno potrebama i interesovanjima mladih ljudi i raspoloživim resursima. Čime god da se projekat bavi, svaki je jedinstven - zato što je stvoren u grupi mladih i odgovara na potrebe specifične zajednice ili grupe.

Projektni pristup obezbeđuje mladima bogato i uzbudljivo okruženje. Generalno gledano, omladinski projekat je ideja grupe mladih, koju oni žele da realizuju, kako bi postigli, unapredili ili poboljšali neku društvenu pojavu u određenom vremenskom periodu. Projekat nije jedna aktivnost, nego više različitih aktivnosti – od kojih svaka treba da bude dobro planirana, organizovana i sprovedena u cilju dostizanja postavljenog cilja i, upravo zbog toga, veoma je važno da mladi imaju mentore dok prolaze kroz ovaj proces. Projekat je proces koji podrazumeva:

- zajednički poduhvat tima i realizaciju specifične ideje
- jasno definisan cilj
- priliku za sticanje novih znanja i veština

- skup različitih interesovanja, talenata, mogućnosti i potreba
- lični doprinos ostvarivanju cilja, svakog člana tima
- određeni vremenski rok...

Svrha omladinskog projekta nije određena samo rezultatima projektnih aktivnosti, ona se odnosi i na proces kroz koji prolaze mladi ljudi. Učešće u projektima predstavlja priliku da napreduju na planu ličnog razvoja: da razviju sposobnost da rade sa drugima, da se više uključe u procese donošenja odluka, da prihvataju veće odgovornosti, da se aktivnije uključe u pitanja i probleme lokalne zajednice, da otkriju ili razviju svoje talente i steknu praktične veštine. Svrha projekta treba da odgovori na pitanja: "Zašto radimo baš ovaj projekat?" i "Na koji problem odgovaramo?" (npr. hajde da uradimo istraživanje o X da bismo stvorili svest o Y i izgradili Z). Šta god radili, koja god da je ideja projekta, on treba da je: zasnovan na potrebama mladih, izazovan, da nudi mogućnosti za nova iskustva i da je koristan mladima i/ili zajednici.

Omladinski projekat nije poduhvat o kojem odlučuju odrasli, a mladi ga sprovode, već je potrebno obezbediti aktivno učešće mladih u procesu planiranja, a onda i sprovođenja i vrednovanja projekta.

Fond je dobar mehanizam za finansiranje ideja mladih koji nemaju pravni status, kao što su učenički parlamenti ili neformalne grupe. On predstavlja odličan poligon za vežbanje projektnog menadžmenta, a time i praktičnog uvežbavanja društvenih veština mladih i razvoja omladinskog aktivizma i liderstva kod mladih. Umesto finansiranja omladinskih projekata, fond može raspolagati opremom i prostorom, koji za potrebe omladinskih projekata besplatno ustupa mladima i time obezbeđuje realizaciju projekata bez kupovine dodatne opreme i povećavanja troškova. Oprema koja je korisna i neophodna za sprovođenje omladinskih projekata, a koju treba da poseduje omladinski klub, odnosno fond su: računari, kamere, fotoaparati, flip-čart table, oprema za prezentacije, projektori, kancelarijski materijal, fotokopir aparat, skener, ozvučenje...

ORGANIZACIJA OMLADINSKOG SERVISA

Organizacija servisa za mlade jedan je od najvećih nerešenih problema u sprovođenju omladinske politike na lokalnom nivou u Srbiji. Lokalne samouprave nemaju dovoljno jasne smernice, niti pravni okvir u oblasti stvaranja uslova za razvoj mladih. Zakon o lokalnoj samoupravi, koji se bavi nadležnostima lokalnih samouprava, nije jasno predvideo i rešio pitanje organizacije brige o mladima. Zakon o mladima koji je u izradi, ne može da se bavi nadležnostima lokalnih samouprava, a upravo u tom domenu je trenutno haotična situacija, naročito kada se radi o funkcionisanju elemenata omladinske politike, odnosno mehanizama za njeno kvalitetno sprovođenje. Situacija po pitanju organizacije omladinskog servisa razlikuje se u svakoj lokalnoj sredini.

.....Mnoge lokalne samouprave su izmenile svoje statute (najviši pravni akt u lokalnoj samoupravi) i njime predvidele savet za mlade, koji predstavlja savetodavno telo lokalne skupštine. U nekim opštinama/gradovima ovaj savet se nalazi pri opštinskom/gradskom veću, a neke lokalne samouprave, nažalost, nemaju savet za mlade.

Usvajanjem lokalnih startegija i akcionih planova, mnoge lokalne samouprave su osnovale kancelarije za mlade, koje svoj pravni okvir crpe iz usvojenog dokumenta lokalne skupštine. Neke kancelarije za mlade formirali su, rešenjem ili drugim aktom, predsednici opštine ili veće i, u takvom slučaju, postavlja se pitanje održivosti nakon sledećih političkih izbora. Kako god bile osnovane, kancelarije za mlade u glavnom nemaju jasne smernice delovanja, niti komunikacije sa ostalim službama u upravi.

Danas, nakon nekoliko godina praktikovanja omladinske politike na lokalnom nivou, postoji ogromna potreba da se u okviru opštinske uprave organizuje profesionalna služba koja će se sistematično, svakodnevno i kontinuirano baviti realizacijom mera u oblasti omladinske politike i praćenjem njihovog sprovođenja. Izmenama odluke o organizaciji opštinske, odnosno gradske uprave neophodno je ustanoviti posebno odeljenje za mlade, kao najvišu organizacionu jedinicu opštinske uprave, ili odseka za mlade. Posebne organizacione jedinice unutar uprave se u gradovima i opštinama različito nazivaju, tako da se ne može napraviti univerzalni model. To mogu biti: odeljenja, sekretarijati, odseci, službe, pa i direkcije.

Izmenom pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mesta u gradskoj/opštinskoj upravi, koji donosi načelnik uprave, uz saglasnost opštinskog/gradskog veća, odredio bi se sastav odeljenja/odseka za mlade (u nekim gradovima i pokrajini sekretarijat). Ključna stvar u ovoj izmeni pravilnika je intenziviranje veza između odeljenja za mlade i ostalih delova uprave, sa ciljem da se razmenjuju informacije, umreže službe i počne istinska sistematska briga o mladima. Na taj način bi se definisale nadležnosti, način saradnje sa drugim organizacionim jedinicama itd. Rukovodilac odeljenja za mlade bio bi za svoj rad odgovoran načelniku uprave, a služba uprave za mlade dobila bi mogućnost davanja mišljenja o aktima koja pripremaju druga odeljenja u okviru opštinske/gradske uprave, kao i mogućnost da inicira donošenje, odnosno izmenu akata iz nadležnosti drugih organizacionih jedinica u okviru uprave, kada to ima uticaja na položaj mladih. Način da se to obezbedi mogao bi biti kroz

sistematizuju radnih mesta: rukovodilac odeljenja za mlade, stručni saradnik za mlade, koordinator kancelarije za mlade i koordinator omladinskog kluba.

Prostor u kome deluje servis je veoma važan. To nije jedno mesto, već nekoliko njih. Odsek/odeljenje i kancelarija za mlade deluju u zgradi opštinske, odnosno gradske uprave, a omladinski klubovi su mesta koja su dostupnija mladim ljudima. Prostor kluba su opremljeni za informisanje i obuku mladih, a radno vreme im je prilagođeno mladim ljudima, a ne zaposlenima u lokalnoj samoupravi.

Zaposleni u lokalnoj upravi zaduženi za sprovođenje lokalne omladinske politike treba da budu kompetentne osobe, koje pored formalnog obrazovanja, imaju iskustva u omladinskom aktivizmu, projektnom planiranju, da su komunikativni, timski igrači, spremni da uče i da se razvijaju. Pripadnost određenoj političkoj opciji nikako ne sme da bude ključna preporuka za rad, što je, nažalost, kod nas čest slučaj, već obim i kvalitet predhodnog nestranačkog angažovanja i entuzijazma u omladinskom aktivizmu pojedinca. Oni koji rade direktno sa mladima u omladinskim klubovima, treba da imaju i trenerska iskustva i da budu omladinski radnici, o čemu će biti više reči u poglavlju o osiguranju kvaliteta.

Lokalni omladinski servis finansiran je od strane ministarstva, sekretarijata, i od strane lokalnih vlasti, kroz budžet, preko neprofitnih udruženja, donatora (ili zadruga), kroz finansiranje projekata. Razvoj društveno odgovornog poslovanja može privući i privredne subjekte da ulažu u razvoj servisa, a pre svega klubova mladih.

OSIGURANJE KVALITETA

¹³Standardi i standardi kvaliteta su pojmovi koji se mogu koristiti na nekoliko načina. Reći da organizacija koristi standardne metode omladinskog rada može jednostavno da znači da koriste ono što konkretni “procenjivač” smatra uobičajenim metodama, tj. onima koje se najčešće koriste. Ovaj komentar može dovesti do zaključka da se radi o metodu koji je generalno prepoznat u omladinskom sektoru kao prikladan. Postavlja se pitanje kriterijuma na osnovu kojih se donose sudovi o kvalitetu,

¹³ Chisholm, L. , Bridges for Recognition Cheat Sheet: Proceedings of the SALTO Bridges for Recognition: Promoting Recognition of Youth Work across Europe, Leuven-Louvain , 2005.

karakteristika koje treba da budu prisutne ukoliko određenu aktivnost omladinskog rada ili njegovu metodu smatramo kvalitetnom.

Kvalitet omladinskog rada može se osiguravati u nekoliko područja:

- principi i vrednosti
- kompetencije omladinskih radnika i trenera neformalnog obrazovanja
- karakteristike omladinskog kluba
- pravni i strateški okvir i mehanizmi za osiguranje kvaliteta.

Da bi osigurali kvalitet, neophodno je da lokalni servis za mlade usvoji osnovne ¹⁴ principe delovanja i vrednosti u omladinskom radu, a to su:

- centralna tema rada je lični i socijalni razvoj mladih
- priprema i podsticanje mladih na aktivno učešće
- podsticanje i omogućavanje kontinuiranog preispitivanja vrednosti i uverenja
- podsticanje i promovisanje prihvatanja i razumevanja drugih
- vrednosti omladinskog rada.

Pored principa i vrednosti, neophodno je postojanje ¹⁵ etičkog kodeksa, koji se odnosi pre svega na moralne i profesionalne principe koje omladinski radnici treba da poštuju, i daje osnov za uniformisane i standardizovane principe u radu sa mladima.

¹⁴ NAPOR - Nacionalna Asocijacija Praktičara/ki Omladinskog Rada, Smernice za osiguranje kvaliteta programa omladinskog rada, decembar, 2010.

Omladinski/e radnici/ice imaju obavezu da:

- tretiraju mlade ljude sa poštovanjem
- poštuju i promovišu prava mladih da donose svoje izbore i odluke
- promovišu i obezbeđuju dobrobit i sigurnost mladih.
- doprinose promovisanju društvene pravde za mlade i društvo u celini.

¹⁶Omladinski radnici su ljudi koji rade sa mladima u širokom spektru različitih neformalnih i informalnih konteksta, u glavnom se usredsređuju na lični i društveni razvoj kroz individualni i grupni rad. Njihov glavni zadatak je da facilitiraju proces učenja, ali podjednako često, omladinski radnik koristi pristupe bazirane na socijalnoj pedagogiji ili socijalnom radu, a u mnogim slučajevima te uloge i funkcije se međusobno kombinuju.

Kompetencije angažovanih ljudskih resursa i trenera u programima neformalnog obrazovanja mladih su veoma važne u koliko vodimo brigu za poboljšanje i unapređenje treninga/seminara/kampova/škola za mlade, koji se obučavaju u okviru servisa za mlade, a posebno u programima koje nudi omladinski klub, pošto radi direktno sa mladim ljudima. ¹⁷Neophodne kompetencije (znanja, veštine i stavovi) trenera angažovanih u radu su:

¹⁵ NAPOR - Nacionalna Asocijacija Praktičara/ki Omladinskog Rada, Etički kodeks u omladinskom radu, decembar, 2010.

¹⁶ Chisholm, L., Bridges for Recognition Cheat Sheet: Proceedings of the SALTO Bridges for Recognition: Promoting Recognition of Youth Work across Europe, Leuven-Louvain, 2005.

¹⁷ Savez izviđača Vojvodine, Izveštaj sa okruglog stola najznačajnijih organizacija NFO mladih u Srbiji: „Neformalno, ali ne i bezformalno“ – preporuke i za ključci, Sremski Karlovi, novembar 2009.

- Znanja: domenospecifična, tj specifična u odnosu na oblasti delovanja; o razvojnim specifičnostima učesnika; o metodologiji i obrazovnom pristupu u NFO; o dinamici grupnog rada; jezik (matemji, strani); informaciona pismenost; poznavanje aktuelnih dostignuća u oblasti kojom se bavi trener; poznavanje pravila i principa trenerskog rada; znanja iz pedagogije, socijalne inkluzije...
- Veštine: komunikativnost, pregovaranje, liderstvo, facilitacija; timski rad; rešavanje konflikata; empatija; motivisanje drugih; mentorstvo, podsticanje i olakšavanje učenja kod učesnika treninga;
- Stavovi: da je promena moguća i to zahvaljujući nama; saznavanje i učenje ultimativne vrednosti; svako u skladu sa sopstvenim mogućnostima i interesovanjima; otvorenost i uvažavanje različitosti, tolerancija; prihvatanje koncepta celoživotnog učenja, demokratskih tekovina i vrednosti civilnog društva; uvažavanje ličnih i razvojnih potreba učesnika u procesu NFO.

Neophodno je da treneri, prema studiji o¹⁸ ključnim kompetencijama, imaju osam ključnih kompetencija za celoživotno učenje i to: komuniciranje na maternjem i na stranim jezicima; matematička pismenost i osnovna znanja iz nauke i tehnologije; digitalna kompetencija; učiti kako se uči; međuljudska i građanska kompetencija; inicijativa i preduzetništvo i kultura i izražavanje.

¹⁸ European Commission, Key competences for lifelong learning a European reference framework, November 2004.

Pored vrednosti i principa, kao i kompetencija ljudskih resursa, kvalitetni servisi za mlade moraju da imaju klubove koji ispunjavaju standarde, kako bi se zaista mogli nazivati omladinskim klubom i razlikovati od drugih prostora u kojima mladi provode slobodno vreme.

¹⁹ Kako bi omogućio kvalitet sprovedenih aktivnosti, omladinski klub/centar bi trebalo:

- da bude funkcionalan bar godinu dana
- da ima na raspolaganju prostor od minimum 150 m²
- sprovodi barem 1.500 sati redovnog omladinskog rada godišnje, bar 4 sata dnevno, svakoga dana u godini
- ima konstantno, pored programskih saradnika, bar 2 omladinska radnika angažovana na puno radno vreme.

²⁰ Preporuke Saveta Evropske unije Evropskoj komisiji i svojim zemljama članicama:

- da stvore bolje uslove i više mogućnosti za razvoj, podršku i sprovođenje omladinskog rada na lokalnom, nacionalnom i evropskom nivou
- da prepoznaju značaj, promovišu omladinski rad i osnaže njegovu ulogu u društvu
- omoguće dalji razvoj kvaliteta omladinskog rada

¹⁹ kriterijum za prijem u članstvo MAMA

²⁰ COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION, Resolution of the Council and of the representatives of the governments of the member states, meeting within the Council, on youth work, 3046th EDUCATION, YOUTH, CULTURE and SPORT Council meeting, Brussels, 18 and 19 November 2010

- da podrže razvoj novih i unaprede postojeće strategije za izgradnju kapaciteta omladinskih radnika i omladinskih lidera, da podrže civilno društvo u sprovođenju odgovarajućih obuka za omladinske radnike i omladinske lidere
- da identifikuju različite oblike omladinskog rada, kompetencije i metode koje omladinski radnici i omladinski lideri međusobno razmenjuju, kako bi razvili strategije za unapređivanje kvaliteta i priznavanje (rekogniciju) omladinskog rada
- da promovišu zaposljivost i mobilnost omladinskih radnika i omladinskih lidera kroz informisanje javnosti o njihovim kvalifikacijama i prepoznavanje veština stečenih kroz iskustvo
- da promovišu i podrže istraživanje u oblasti omladinskog rada i omladinske politike, uključujući njegovu istorijsku dimenziju i važnost strategije omladinskog rada danas
- da učine dostupnim informacije o omladinskom radu (kroz mehanizme kao što su npr. evropske i nacionalne kampanje o omladinskom radu); da unaprede sinergiju i komplementarnost između inicijativa Evropske unije, Saveta Evrope i ostalih aktera na lokalnom, regionalnom, nacionalnom i evropskom nivou
- da promovišu mogućnosti za razmenu, saradnju i umrežavanje omladinskih radnika i omladinskih lidera, donosilaca odluka i istraživača na lokalnom, regionalnom, nacionalnom, evropskom i međunarodnom nivou
- ■ u kontekstu omladinskog rada, da promovišu razvoj sistematskog utvrđivanja veština i kompetenci stečenih kroz obuke.

LITERATURA

- Ivan Klajn i Milan Šipka: „Veliki rečnik stranih reči i izraza“, Prometej, Novi Sad, treće dopunjeno izdanje, 2008.
- Chisholm L., Bridges for Recognition Cheat Sheet: Proceedings of the SALTO Bridges for Recognition: Promoting Recognition of Youth Work across Europe, Leuven-Louvain, 2005.
- CEDPA - The Center for Development and Population Activities, Washington, D.C
- COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION, Resolution of the Council and of the representatives of the governments of the member states, meeting within the Council, on youth work, 3046th EDUCATION, YOUTH, CULTURE and SPORT Council meeting, Brussels, 18 and 19 November 2010.
- European Commission: Communication from the Commission to the Council, COM (2004) 337 - 30.4.2004: Proposed common objectives for voluntary activities among young people in response to the Council Resolution of 27 June 2002 regarding the framework of European cooperation in the youth field.
- European Commission, Key competences for lifelong learning a European reference framework, November 2004.
- Maletin Nenad, Na Ti sa lokalnom Kancelarijom i akcionim planom za mlade, Grupa “Hajde da..”, Beograd, 2010.
- Marković Darko, Neformalno obrazovanje u Evropi, Korak ka prepoznavanju neformalnog obrazovanja u SCG, Grupa “Hajde da..”, Beograd, 2005.
- NAPOR - Nacionalna Asocijacija Praktičara/ki Omladinskog Rada: Etički kodeks u omladinskom radu, decembar, 2010.
- NAPOR - Nacionalna Asocijacija Praktičara/ki Omladinskog Rada, Smernice za osiguranje kvaliteta programa omladinskog rada, decembar, 2010.
- Savez izviđača Vojvodine, Izveštaj sa okruglog stola najznačajnijih organizacija NFO mladih u Srbiji: „Neformalno, ali ne i bezformalno“: preporuke i zaključci, Sremski Karlovci, novembar 2009.
- Upitnik za članstvo u EU - Informacije koje Evropska komisija zahteva od Vlade Srbije u cilju pripreme Mišljenja o zahtevu Srbije za članstvo u Evropsku uniju, Brisel, 2010.
- Savet Evrope: www.coe.int
- Građanske inicijative: www.gradjanskeinicijative.org
- MAMA – mreža omladinskih centara Slovenije: www.mreza-mama.si

GRUPA "HAJDE DA..."

Pokrenuta je od strane mladih stručnjaka u polju primenjene psihologije koji su želeli da svoja profesionalna znanja iskoriste u cilju osnaživanja pojedinaca i grupa da razvijaju svoje potencijale, odnose sa drugima i drugačijima od sebe i aktivno učestvuju u stvaranju humanije zajednice u kojoj žive. Grupa je počela sa radom u proleće 1999. godine.

Misija: Promocija aktivnog demokratskog građanstva i pozitivnog vrednovanja različitosti kroz neformalno-obrazovne programe i javno zastupanje.

Vizija: Interkulturalno društvo u kome građani aktivno doprinose razvoju demokratskih vrednosti i poštovanju ljudskih prava svih.

Programi koje je organizacija realizovala tokom ovih godina bazirani su na principima, vrednostima i metodologiji neformalnog obrazovanja:

Sektor za aktivno učešće mladih

Stvaranje društvenih preduslova i osnaživanje mladih da deluju kao aktivni građani/ke.

Sektor za interkulturalno učenje

Podsticanje istinskog poštovanja različitosti i ravnopravnosti u društvu.

Trening centar

Promocija, razvoj i distribucija kvalitetnih trening usluga i programa neformalnog obrazovanja.

Program: Mladi u akciji!

Grupa „Hajde da...” Beograd

Knez Danilova 12

11.000 Beograd

011/ 3240 425

www.hajdeda.org.rs

